

reticum etiam ante sententiam tradere bona sua fisco. Ita tenuit Adrianus, quodlib. 6, art. 1, litter. 1, et sequitur Sylvest., verb. *Hæresis*, quæst. 8, et verb. *Assassinus*, quæst. 6, et verb. *Pœna*, quæst. 21; et Angelus, eodem verbo, numero 3. Fundatur specialiter, quia sententia solum requiritur ut delictum sit notum, et tollatur occasio faciendi injustitias; sed hæc ratio cessat quando delictum est publicum; ergo non est cur expectetur sententia. Et confirmatur, nam si fiscus tunc auferret bona ab hæretico ante sententiam, licet fortasse excederet in modo, tamen in re non committeret injustitiam, nec teneretur restituere bona hæretico; ergo signum est ipsum hæreticum non habere jus retinendi bona illa, ac proinde statim ac delictum notorium est, teneri reddere bona fisco.

3. *Tertia opinio vera, negans, et certissima.* — Tertia sententia, et vera, est, hæreticum, quando per sententiam non est condemnatus, aut declaratus hæreticus, juste possidere, et uti bonis, nec teneri in conscientia se illis spoliare, aut fisco tradere. Hæc opinio communissima est et securissima, et in praxi servanda. Tenet Cajetan., in Summ., verb. *Pœna*, et 2. 2, quæst. 26, art. 3; Victor., relect. 1 de Indis, num. 8 et sequentibus; Soto, l. 1 de Justit., quæst. 6, art. 6, post quartam conclusionem; Corduba, libro 1 Quæstionar., quæst. 36, opin. 1 et 3; Navar., in Summ., cap. 23, num. 66; Anton. Gomez, sibi contrarius, retractans primam sententiam in eodem l. 3 Variar., cap. ultim.; Penha, in Director., part. 3, commentar. 458, et late respondens argumentis Castri; Siman., tit. 9, a n. 157, et plures alios referendo; Sancius, dicto l. 2 in Decal., c. 22, a n. 6; Farin., de Hæresi, q. 190, n. 23.

4. *Primum fundamentum hujus sententiæ.* — Duo possunt esse præcipua fundamenta hujus sententiæ, quia duo sunt ad obligationem legis necessaria, scilicet, potestas et voluntas legislatoris. Prima ergo ratio sumitur ex defectu potestatis, qua Soto et multi alii utuntur; quia licet lex humana possit reum punire, atque etiam per se inferre illam pœnam, quæ actionem hominis non requirit, tamen quando pœna ad sui executionem postulat actionem hominis, non potest lex humana obligare reum, ut illam in se exequatur; sed hæc pœna privationis omnium bonorum non mandat executioni sine hominis actione; ergo non potest lex obligare reum, ut illam in se exequatur, quia contra

ordinem naturæ est ut aliquis in seipsum agat, præsertim in suum nocumentum. Et confirmatur, quia non potest princeps plus obligare per legem, quam verbo suo; sed non posset princeps privatim mandare alicui, propter personalem cognitionem, quam de illius delicto habet, ut omnia bona sua ipsi tradat; ergo neque per legem potest id præcipere. Hæc tamen ratio, in generali sumpta, non concludit, quia principium quod assumit non est universaliter verum; aliquando enim potest lex humana obligare reum, ut in se per propriam actionem exequatur pœnam, ut in libro 5 de Leg., a cap. 7, dictum est. Nihilominus tamen applicata ad præsentem materiam probabilissima est; quia illud principium saltem habet locum in pœna acerbissima, et ideo non potest obligari reus ut se occidat, vel mutilet, etc., quia leges humanæ esse debent humano etiam modo possibles, imo et tolerabiles: hæc autem pœna privationis omnium bonorum acerbissima est, et ordinarie secum affert magnam jacturam, etiam in superioribus bonis, vel honoris, famæ, vitæ, vel commoditatis corporalis; ergo, moraliter loquendo, non potest lex humana obligare reum, ut non condemnatus hæc pœnam in se exequatur. Et eadem ratione neque princeps id poterit verbo præcipere ante condemnationem.

5. *Secundum fundamentum omnino efficax.* — Secunda ratio evidentiis concludens est, quia leges humanæ, per quas hæc pœna imposita est, non declarant talem legislatoris voluntatem; nam leges civiles solum imponunt confiscationem ipso facto; de executione autem, seu actuali privatione bonorum, nihil loquuntur; lex autem canonica in dicto cap. *Cum secundum leges*, quoad confiscationem, non plus disponit quam leges civiles; quoad executionem autem prohibet ne fiat ante sententiam latam; ergo multo minus imponit talem obligationem. Dicent ibi prohibitionem fieri protestatibus, seu iudiciis, non tamen ipsi reo. Respondetur satis esse quod illi non præcipiatur, quia ut non oriatur obligatio, præsertim odiosa et pœnalis, satis est quod non præcipiatur. Et ita partem hanc juvant omnia principia juris quod *pœna non sunt ampliandæ, neque exacerbandæ, ultra propria et rigorosa verba legis*. Denique usus, qui est optimus interpretis legum, hanc partem satis confirmat.

6. *Ad primum argumentum, in num. 1.* — *Ad secundum.* — *Ad tertium.* — Ultimo con-

firmatur hæc veritas, respondendo ad fundamenta primæ opinionis; nam pœna quæ non probatur, non est admittenda; illa autem fundamenta nihil probant. Nam primum assumit, quod hæreticus privatur dominio bonorum suorum ipso facto, quod non est simpliciter et omnimode verum, ut in sequenti sectione dicam. Deinde negari potest consequentia; nam licet privaretur dominio, posset illi relinqui administratio et possessio, seu retentio cum usu talium bonorum, et ita sine dubio factum est; ideoque, dato quod hæreticus perdat dominium, nihilominus non retinet bona invito domino, ac proinde non peccat retinendo illa. Ad secundam vero rationem negatur assumptum; jam enim probatum est nec potestatem, nec voluntatem legislatoris concurrere ad talem obligationem imponendam. Tertia item ratio nullius est momenti; nam particula, *ipso facto*, vel *ipso jure*, habet alios effectus confiscationis supra declaratos, et ideo non est superflua, si istum non habeat.

7. *Impugnatur distinctio opinionis secundæ in n. 2.* — *Ad ipsius motivum ibid.* — *Ad confirmationem.* — Atque ex his concluditur superfluum esse distinctionem quam adhibet secunda opinio, de hæretico occulto, vel noto, quia hic non agimus de obligatione aliorum, sed de obligatione ipsiusmet hæretici ad tradenda bona sua; nam si ad hanc obligationem sufficit notitia facta extra sententiam juridicam, hæreticus occultus sufficientem notitiam habet sui delicti, etiamsi ab aliis non sciatur; ergo non minus obligabitur in delicto occulto quam in publico, quia ipsi non est occultum, et ita est impertinens aliorum notitia. Si vero major notitia quam facti proprii necessaria est, profecto illa erit necessaria, quam lex præscribit; lex autem postulat notitiam juridicam per sententiam; ergo nulla alia sufficit. Et ita non procedit motivum illius opinionis, quia sententia non propter quæcumque notitiam etiam publicam requiritur, sed etiam propter notitiam juridicam, quæ ad majorem humanam certitudinem, et reipublicæ satisfactionem, et ad vitandas fraudes, per legem postulatur; et ideo conditio a lege posita, proprie et in specie implenda est, ut talis obligatio oriatur. Imo addunt auctores graves relati a Farinac., illo numero vigesimo tertio, inter quos est Sanchez, et Molina, in tam acerba pœna non teneri eum etiam post sententiam in se talem pœnam exequi, sed hoc pertinere ad iudicem; ad reum vero solum spectare ut patiat, et non resistat. De qua re videri

possunt quæ dixi libro 5 de Legibus, cap. 10. Unde ad confirmationem respondetur, falsum etiam esse quod sumit; nam etiam fiscus seu ministri ejus non possunt occupare bona hæretici, etiam noti per famam, antequam condemnentur. Nam licet possit custodiam adhibere, ut solet, ne talia bona furtim auferantur, non potest tamen illorum possessionem accipere, nam hoc illi prohibitum est in dicto cap. *Cum secundum leges*; nam quod jure ab alio possidetur, non nisi per injuriam auferitur, ut dicitur in cap. *In litteris*, de Restitut. spoliator. Et ideo si tales ministri occupent hujusmodi bona, restituenda sunt, et in priori statu constituenda usque ad sententiam, vel donec post sententiam iudex executionem fieri præcipiat.

SECTIO III.

Utrum hæreticus etiam per accidens occultus, ipso facto et ante omnem sententiam, bonorum suorum dominium amittat.

1. *Prima sententia affirmans.* — *Fundamentum.* — Quoniam bonorum possessio et retentio cum usu distincta est a dominio, ideo, licet in præcedenti sectione dictum sit hæreticum juste retinere bona sua, donec condemnentur, nihilominus manet dubium an dominium etiam retineat. In quo prima sententia et valde communis est, hæreticum statim amittere dominium bonorum suorum. Ita tenet Bartol., in l. *Imperator*, ff. de Jure fisci; Abbas et Felin., in capite ultimo de Hæret.; Antonius Gomez, libro tertio Variar., capite secundo, neque in capite ultimo retractat sententiam quoad hanc partem, sed potius confirmat numero 4. Tenet etiam Gregorius Lopez, in lib. 4, tit. 2, partit. septima, ubi plures allegat. Eandemque sententiam supponunt Medina, Corduba et Castro, in præcedenti sectione allegati, ac sequuntur communiter moderni Theologi, 2. 2, quæstione 11, art. 2 et 3; Azor, tom. 1, lib. 5, capite 7, quæstione secunda, necnon Farin. de Hæres., quæst. 190, num. 68. Fundamentum unicum est, quia lex humana potest hanc pœnam hoc modo imponere, et valide et juste, si delictum sit illa dignum; et ex verbis legum satis colligitur voluntas imponendi hanc pœnam isto modo; nec dubitari potest quin hoc delictum sit tale; ergo de facto imposita est talis pœna. Major de potestate probatur, primo, quia pœnas pure privativas potest lex

imponere ipso facto, et inferre illas per seipsam, et arte omnem sententiam, ut est certum apud omnes, ac tradidimus libro 5 de Legibus, cap. 8; hæc autem pœna in sola privatione consistit, ut per se patet; ergo. Secundo, quia lex potest interdum conferre dominium per seipsam, ut patet in præscriptione; ergo a fortiori potest auferre. Tertio, ex effectibus, quia lex potest auferre potestatem alienandi vel administrandi, et consequenter potest etiam diminuere jus utendi; ergo eadem ratione potest auferre omnino tale jus, in quo dominium consistit. Minor autem probatur primo ex dicto cap. *Cum secundum leges*, ubi in principio affert Pontifex in exemplum leges civiles, per quas dicit in aliquibus casibus privari reum eo ipso rerum suarum dominium, et infra dicit privari rerum proprietate, quod perinde est, et postea imponit pœnam ad instar illarum legum; ergo eo ipso privat bonis. Accedit, quod postea solum prohibet ne fiscus occupet bona ante sententiam; ergo hæc exceptio indicat solam possessionem concedere, et reliqua omnia, ac proinde etiam dominium auferre. Secundo, hoc magis declarant verba legum civilium in Authent. de Incest. nuptiis, c. 1; dicit enim mox reo rerum suarum casum imminere, ubi Gloss.: *Quia ipso jure dominium perdit*; et expressius in Authent. de Raptis mulieribus, in fine; nam dicit a tempore delicti transferri dominium in fiscum. Idem clarius habetur in l. *Commisa*, ff. de Publican. et vectig., et in l. ult., C. Ad l. Juliam majestatis, et expresse in legibus Hispaniæ, l. 4 proxime citata, et in lib. 8 Novæ recopilat., tit. 23, propter peccatum nefandum similis pœna imponitur.

2. *Secunda sententia negans.* — *Primum fundamentum.* — Nihilominus est secunda sententia, quæ negat auferri dominium usque ad sententiam, saltem declaratoriam criminis. Hanc partem tenuit Victor., in Relect. 1 de Indis, n. 14, et citat Cajetanum in Sum., verb. *Pœna*, et 2. 2, quæst. 61, art. 3; et Sylvest., verb. *Assassinus*, et verb. *Hæresis*, 1, § 8. Hi tamen duo auctores non loquuntur expresse, et in particulari, sed magis in communi, juxta doctrinam sectionis præcedentis; et eodem fere modo loquuntur Archidiaconus et Dominicus, in dicto cap. *Cum secundum leges*; et Adrianus, Quodlibet. 6, q. 3; Sotus vero, lib. 1 de Justit., q. 6, art. 6, post 4 concl., non est ab hac sententia alienus; nam dicit posse confiscationem subsistere sine ablatione dominii. Expressius ergo defendunt hanc sententiam Vas-

quez 1. 2, disp. 170. cap. 2; Sanch., libro 2 Decal., cap. 22, num. 3; Molina, tom. 1 de Just., disp. 95; et Henriquez, lib. 13 de Excom., cap. 56, numero 2, et alii passim recentiores. Primum fundamentum esse solet, quia lex humana non potest tam gravem pœnam isto modo imponere, propter acerbitatem et difficultatem ejus, quia lex humana debet esse tolerabilis, et regulariter ad observandum facilis. Sed non censeo hoc fundamentum solidum; tum quia rationes factæ videntur contrarium suadere efficaciter; tum etiam quia non apparet cur hoc excedat potestatem humanam, maxime adhibita moderatione posita in sectione præcedenti, ut non cogatur quis spoliare se bonis, etiamsi illorum dominium privatus sit.

3. *Secundum fundamentum.* — Sed contra hoc instatur, et additur secundum fundamentum, quia ista duo repugnant, scilicet, privare aliquem dominium bonorum suorum, et relinquere illi justam possessionem et usum, quia ex natura rei ablato dominio aufertur jus legitime possidendi et utendi, quia hoc in dominio fundatur; ergo e contrario, lex quæ permittit justam possessionem, imo et usum usque ad consumptionem fructuum, non potest simul dominium auferre; at vero leges confiscantes bona relinquunt, justam possessionem et usum; ergo non possunt auferre dominium. Confirmatur ac declaratur, quia hæreticus potest ex suis bonis libere consumere, saltem ea bona quæ ad suam sustentationem necessaria sunt; ergo illorum saltem habet dominium; ergo eadem ratione habet dominium omnium bonorum suorum. Probatur hæc ultima consequentia, quia pars illa bonorum, quam potest consumere, non est determinata, sed potest eligere quam maluerit; e contrario vero dominium esse debet de re determinata, et certa; ergo esse debet de omnibus bonis, cum non possit determinari una pars certa magis quam alia.

4. *Hoc fundamentum, licet probabile, non urget.* — Hoc fundamentum magis quidem probabile est, non tamen videtur cogere; quia non repugnat dominium rei esse apud aliquem, et nihilominus possessionem justam et usum alteri concedi, consentiente seu non repugnante illo apud quem est dominium, vel lege ita statuente: sic enim religiosi habent usum sine dominio, et pater interdum possidet, et fruitur aliquibus bonis quorum proprius dominus est filius, et similia sunt multa exempla. Et ratio est, quia justa pos-

sessio et usus, licet sæpe proveniat ex proprio dominio, potest etiam aliunde provenire; ergo etiam in hæretico potuit relinquere possessio, et aliquis usus, et consumptio aliquorum bonorum, sine ullo proprio dominio. Dicitur fortasse assumptum esse verum, quando possessio et usus specialiter conceditur, et quasi ab extrinseco; hic autem non ita esse, quia nulla specialis concessio facta est hæreticis, sed, eo ipso quod non privantur bonis, ex natura rei et ab intrinseco censentur habere justam possessionem, et usum talium bonorum; ergo signum est habere illam ex vi dominii. Sed adhuc contra hæc insto, quia hæc omnia fieri possunt sine actuali dominio, ex vi præcedentis, et jure non prohibente. Est enim considerandum hic non esse necessariam specialem concessionem, quasi positive factam a fisco, vel a lege, sed satis esse quod lex non auferat totum id, quod homo ante commissam hæresim in bonis suis habebat. Antea vero habebat dominium, et possessionem, et usum; quamvis ergo lex dominium abstulerit, eo ipso quod cætera non abstulit, ea concessisse, etiam absque dominio, vel potius reliquisse, existimanda est.

5. *Tertium fundamentum.* — Tertium ergo et solidum fundamentum esse videtur, quia lex tantum confiscat bona; sed ad confiscationem per se et intrinsece non est necessaria ablatio dominii; ergo non aufertur per talem. Consequentia tenet ex illo principio, quod *pœna restringenda est, quantum verba legis patiuntur*. Major vero ex dicto cap. *Cum secundum leges*, habetur. Minor autem probatur imprimis ex aliis juribus, l. ult., ff. de Publican. et Vectigal., leg. *Cum ancilla*, C. de Incestis nuptiis, c. *Ita quorundam*, de Judæis, in quibus juribus confiscantur bona sine ablatione dominii. Deinde probatur, quia omnes alii effectus confiscationis possunt subsistere, stante dominio, quales sunt, quod bona illa a die criminis sint obligata fisco; nam hoc stare potest cum dominio, sicut hypotheca obligatur creditori, quamvis dominium ejus maneat apud debitorem. Item quod alienationes prohibeantur; nam hoc etiam stat cum dominio, ut bona majoratus alienari non possunt, et nihilominus dominium eorum est apud legitime possidentem.

6. *Due sententiæ relatæ magis in modo loquendi quam in re discrepant.* — *Modus illas concordandi apud Covar. displicet.* — *Item modus alius apud Simanc.* — *Probabilior modus.* — Dissensio inter has opiniones potest magna

ex parte esse de modo loquendi, si alias conveniamus in effectibus hujus pœnæ. Negari enim non potest quin ante sententiam aliquod jus reale circa talia bona transferatur in fiscum, ex vi cujus possit a die criminis illa bona recuperare, ubicumque illa invenerit, et pro illis convenire hæredem, vel quemcumque alium possidentem, etiam post mortem delinquentis. Unde fit aliquod jus in talia bona ablatum esse a priori domino, et consequenter dominium ejus infirmatum fuisse, vel aliquo modo ablatum. An vero illud jus fisci appellandum sit dominium illi datum, et ab altero ablatum, videtur solum ad modum loquendi pertinere. Similiter est certum, delinquentem, antequam condemnetur, non solum habere jus possidendi, sed etiam vere fruendi: nam vere facit fructus suos, sicut de fructibus beneficii supra diximus. Item ille sic possidens talia bona potest saltem valide illa donare, vel alienare, eo modo quo illa possidet, ut sequenti sectione dicemus, et ad hoc habet proprium jus, quo ante sententiam privari non potest. Igitur an jus illud, hæc omnia includens, appellandum sit dominium, necne, etiam videtur ad solum nomen pertinere. Et ideo aliqui distinctionibus utuntur: nam Covar., in 4 Decretal., p. 26, c. 6, § 8, n. 9 et 10, significat reum habere dominium in foro conscientiæ, fiscum vero in judiciali; quæ verba mihi non ita placent, quia si uterque aliquod dominium habet ante sententiam, profecto pro illo statu in atroque foro illud habet. Simanc. vero distinguit de dominio naturali, et civili, et naturale dicit esse apud reum, civile apud fiscum. Sed hæc verba melius ad possessionem quam ad dominium applicari solent; nam dominium proprie nullum est naturale circa hæc bona fortunæ. Probabilius ergo videtur distingui posse de dominio utili et directo; nam utile apud reum manere videtur, directum autem ad fiscum transire; nam hoc videntur probare fundamenta utriusque sententiæ, et potest explicari ad similitudinem emphytheosis; nam emphyteuta acquirit dominium utile, et directum manet apud dominum fundi, quamvis necessarium non sit exemplum tenere in omnibus, ut videbimus.

7. *Ante judicis executionem non tenetur reus bona, quantumvis fisco adjudicata, ei offerre, sed executioni non obstare.* — Sed quæres, quando post sententiam latam amittat hæreticus in conscientia illud dominium utile, seu totum illud jus quod in bonis suis antea habe-

bat. Multi enim absolute dicunt, statim post sententiam latam auferri hoc dominium, et aliqui sufficere putant ipsam declaratoriam criminis; alii vero etiam condemnatoriam requirunt. Mihi tamen videtur post sententiam necessariam esse iudicis executionem; quia, etiamsi sententia lata sit, non tenetur reus in conscientia sua bona offerre fisco, sed solum esse paratus ad tradenda illa, quando postulata fuerint, non resistendo, nec per vim, nec per fraudem, perjurium, aut similia, quod sentit Covar., 1 Variar., c. 2, num. 10, et in 4 Decret., ubi supra Sanc., cap. 22, num. 8, et cap. 26, num. 8, apud quos plura de hoc puncto videri possunt.

SECTIO IV.

Utrum hæreticus ante sententiam valide et licite possit bona sua alienare.

1. *Prima opinio negans.* — In hoc puncto conveniunt (ut videre est in Sanc., supra, num. 53, et Farin., de Hæresi, quæst. 190, num. 87) ad sustentationem vitæ et status, posse huiusmodi reum licite consumere aut expendere, quod de bonis suis necessarium fuerit, quia hoc est adeo intrinsecum, et naturale, ut prohiberi non debeat, nec fortasse possit. Item, quia alias frustra in possessione suorum bonorum relinqueretur. De cæteris ergo alienationibus, sive gratuitis, ut sunt donationes, sive onerosis, ut sunt venditio, et similes contractus, est controversia. In qua est prima opinio, omnes has alienationes esse prohibitas et invalidas. Ita tenent consequenter Castr., l. 2 de Just. hæret. pun., c. 6, et l. 2 de Leg. pœnal., c. 8; Conrad., l. 1 de Contract., quæst. 7; Medin., C. de Rest., q. 1, paragr. *Post rerum dominium*; Rojas, singular. 18; Anton. Gom., l. 3 Variar., c. 2; Farin., de Hæres., q. 190, n. 68, 70 et 74; et inclinatur Soto, d. l. 1 de Justit., q. 6, a. 6, post quartam conclus. Fundamentum est, quia leges ferentes confiscationis pœnam in hunc modum explicari solent. Non est enim dubium quin potuerint huiusmodi leges omnes hos contractus irritare; nam in multis aliis casibus id faciunt, etiam non ablato dominio, ut constat de pupillo, uxore, et aliis; ergo multo magis ipsa lex id potuit facere propter crimen hæresis; imo si id fecit, non propterea dici potest lex intolerabilis, aut nimis gravis, spectata delicti qualitate, quia istæ alienationes

non sunt necessariae ad vitam, vel ad statum personæ, et alias possunt fisco multum nocere. Quod ergo ita factum sit, videtur probari ex l. *Manich.*, C. de Hæret., ibi: *Non relinquitur contrahendi facultatem*; et ex l. *Post contractum*, et l. *Quisque*, et l. *ultim.*, C. ad Legem Juliam majest., ubi dicitur, *neque alienare posse*. Item colligitur ex l. *Donationes in concubinam*, § *ult.*, ff. de Donat., et l. *Judiciorum*, vers. *Adco*, ff. de Accus. Expressius autem videntur loqui leges Hispaniæ; nam in partit. 5, tit. 4, lib. 2, dicitur de huiusmodi alienatione non posse fieri, et si facta fuerit, non valere; et part. 7, tit. 2, l. 4, dicitur: *Nullo modo valere debet*, et additur ratio, quia reus a die commissi criminis dominium amisit: nam donatio, vel quælibet alienatio, facta a non vero domino, ex natura rei nulla est. Unde potest addi alia ratio, quia talis alienatio continet intrinsecam injustitiam, vel contra fiscum, etiamsi sit liberalis, vel contra tertiam personam, verbi gratia, ementem, si sit onerosa; ergo est etiam nulla.

2. *Secunda opinio.* — Nihilominus est secunda opinio, dicens hos contractus seu alienationes non esse ipso jure nullas, sed annullandas, seu irritandas. Hanc sententiam defendit Victor, in d. Relect. de Indis, quæst. licet num. 13 alienationes has vocet invalidas, juxta modum loquendi aliquorum jurium, nihilominus in num. 14 declarat, non esse per se irritas, imo nec absolute illicitas. Et eodem modo videntur sentire Sylvest., verb. *Hæresis*, 1, num. 14; et Angel., verb. *Pœna*, num. 3; inclinatur etiam Corluba, l. 1 snarum Quæst., in 36. Latius defendit hanc sententiam Vasquez 1. 2, disp. 171, cap. 2; et Sanc., d. lib. 2, cap. 21, num. 26, ubi alios jurisperitos allegat; et mihi etiam hæc sententia placet, quam per sequentes assertiones explicabo et probabo.

3. *Prima assertio pro hac opinione.* — Dico ergo primo: alienationes bonorum factæ ab hæretico post commissum crimen, et ante sententiam, non sunt ipso facto nullæ. Probat primo, quia hæreticus non perdit omne dominium bonorum suorum statim ratione delicti, ut jam probatum est; sed omnis verus dominus potest voluntate sua transferre in alium, jus et dominium quod in suis bonis habet, et quale habet, vel liberaliter, vel per alium contractum; ergo hoc etiam potest facere hæreticus, per se loquendo. Dices, minorem non esse universaliter et absolute veram, sed cum vulgari limitatione, *nisi jure prohibeatur*, quæ

in præsentem non servatur, quia hæretico alienationes videntur prohibita. Simili enim ratione, licet pupillus sit dominus bonorum, nihilominus non valide alienat, quia est prohibitus, et idem est in majoratu; ergo idem erit in hæretico. Sed contra; nam hinc potius confirmatur argumentum, primo quidem, quia non sufficit simplex prohibitio, nisi expresse addatur verbum irritans, ut in lib. 5 de Leg., a c. 25, ostensum est; hic autem non invenitur similis prohibitio, sed tantum illa quæ ex confiscatione sequitur; ex confiscatione autem per se et intrinsece spectata, non magis sequitur irritatio alienationum, quam privatio domini. Deinde quia, in rigore loquendo, hæreticus non est prohibitus speciali legis præcepto bona sua alienare, ut in sequenti assertione ostendam; ergo cum sit dominus, potest valide alienare. Secundo probatur a posteriori, quia emens bona fide ab hæretico rem fructiferam, quamdiu illam sic possidet, vere facit fructus suos; ergo per talem emptionem dominium talis rei acquisivit, quia res fructificat domino; ergo signum est alienationem fuisse validam, quia dominium non transfertur nisi per contractum validum. De primo antecedente dicemus paulo post; cætera vero necessario consequuntur. Simile argumentum est, quod filius bona fide accipiens hæreditatem patris hæretici occulti, vere fit dominus, ut probat Siman., tit. 9, n. 189; ergo alienatio facta per testamentum valida fuit; ergo idem est de aliis. Unde juxta hanc doctrinam videtur intelligendus idem Simanc., ibi, num. 22 et 23, ubi in priorem opinionem videtur inclinare. Ultimo probatur ab inconvenienti, quia alias omnes contractus facti a catholicis cum hæreticis Angliæ, vel aliorum regnorum hæreticorum, essent invalidi ipso facto, quia bona talium hæreticorum jure communi confiscata sunt; consequens autem est incredibile, et contra communem usum, et sensum Ecclesiæ; ergo.

4. *Secunda assertio.* — *Probat assertio ostendendo hæreticum non prohiberi immediate alienare.* — Deinde nec mediate, seu per consequentiam aliquam. — Dico secundo: non solum huiusmodi alienationes non sunt nullæ, verum etiam neque illicitæ. Itaque hæreticus non peccat alienando bona sua, si absque fraude et dolo, seu injuria tertii faciat. Ita sentiunt multi Doctores, et ex modernis optime Vasquez, d. disp. 171, cap. 2, num. 13; et Sanc., lib. 2, cap. 22, num. 59, qui alios referunt. Probat autem in hunc modum,

quia cum hæreticus retineat dominium et administrationem suorum bonorum per se et ex natura rei, licite potest illa donare, aut vendere, aut alio simili modo alienare; ergo ut hoc illi non liceat, oportet ut specialiter sit illi prohibitum; sed non invenitur talis prohibitio per se; ergo neque actio illa est per se illicita. Probat minor, quia duobus modis potuit talis prohibitio oriri ex jure positivo: primo, quia lex aliqua directe vetat alienationem tali personæ; vel quia, posita dispositione legis circa talia bona, ex illa sequitur intrinsece, et ex natura rei, quod talis alienatio sit illicita; neuter autem modus verus est; ergo. Minor, quoad priorem modum seu partem, probatur ex quodam principio in materia de Legibus recepto, quod quando lex non dirigit verba ad personam, sed tantum disponit circa rem ipsam, vel circa formam contractus, tunc per se non obligat personam ne aliter faciat, sed invalidat vel infirmat actum. De quo principio videri possunt quæ dixi lib. 5 de Legib., cap. 20, num. 12, et latius tom. 2 de Relig., lib. 2, de Juram., cap. 20; sed in præsentem, leges quæ puniunt hæreticos in bonis suis, non dirigunt verba ad illos, præcipientes eis ne bona alienent, sed dirigunt verba ad bona ipsa, confiscando illa; ergo per se et ex vi sua talem prohibitionem non inducunt. Altera vero pars probatur, quia, posita confiscatione, solum potest sequi malitia in alienatione propter aliquam injuriam, vel nocumentum factum, vel personæ cui bona traduntur, vel fisco, quia ibi nullus alius per se intervenit. At vero respectu personæ cui traduntur bona, imprimis si alienatio sit gratuita donatio, nullum nocumentum infert, quia potest prodesse et non obesse, ut per se patet. Si vero sit alienatio onerosa, verbi gratia, per justam venditionem, tunc si delictum sit ita occultum, ut nullum sit morale periculum publicationis bonorum per sententiam, tunc etiam nullum fit ementi nocumentum, neque est periculum ejus; ergo nulla etiam est injuria vel malitia ex ea parte. Si autem sit periculum, et hæreticus taceat vitium rei, tunc quidem injustitiam committit, quia dolose et injuste vendit rem suam, tacito ejus vitio occulto; hæc autem malitia et est per accidens, et generalis ex principiis justitiæ; et ideo propter illam addita est in assertione limitatio: *Si absque fraude*, etc. Denique respectu fisci nulla est per se injuria, quia semper res transit cum onere suo, et ita jus fisci integrum servatur, ad quemcumque